

WYBRANE ULGI I UPRAWNIENIA DLA OSOBY O ZNACZNYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Niniejsza broszura stanowi jedynie materiał informacyjny i pomocniczy. Nie stanowi oficjalnego źródła prawa.

Stan prawny na dzień: 15 listopada 2024 r.

I. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE

Zasilek stały - przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej lub pozostającej w rodzinie, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego. Kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosi: 776 zł. Kryterium dochodowe rodziny: stanowi iloczyn kwoty kryterium dochodowego, czyli kwoty 600 zł i liczby osób w rodzinie. Maksymalna kwota zasiłku stałego nie może być wyższa niż 719 zł miesięcznie.

Zasilek pielęgnacyjny - przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Kwota zasiłku pielęgnacyjnego wynosi: 215,84 zł miesięcznie.

Świadczenie pielęgnacyjne - przysługuje:

- 1) matce albo ojcu;
- 2) innym osobom na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom;
- 3) opiekunowi faktycznemu dziecka;
- 4) rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego – jeżeli sprawują opiekę nad osobą w wieku do ukończenia 18. roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Kwota świadczenia pielęgnacyjnego wynosi 2988 zł miesięcznie.

II. ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Osobie samotnej, która z powodu m.in. niepełnosprawności wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkały małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. **Specjalistyczne usługi opiekuńcze** są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. MOPR, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

III. REHABILITACJA ZAWODOWA

Osoba z niepełnosprawnością ma prawo do dodatkowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas przerwy wynosi 15 minut i jest wliczany do czasu pracy. Dodatkowa przerwa nie narusza prawa do 15 minutowej przerwy wynikającej z ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1465 z późn. zm.), a tym samym taka osoba ma prawo do łącznej 30 minutowej przerwy.

III. REHABILITACJA ZAWODOWA CD.

Czas pracy osoby z niepełnosprawnością zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. Osoba z niepełnosprawnością nie może być również co do zasady zatrudniona w porze nocnej i godzinach nadliczbowych. Jednak wyjątek stanowią:

- 1) osoby zatrudnione przy pilnowaniu;
- 2) gdy, na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

Stosowanie (*skróconych*) norm czasu pracy nie powoduje obniżenia wysokości wynagrodzenia.

Osobie z niepełnosprawnością przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Prawo do pierwszego urlopu osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do stopnia niepełnosprawności. By skorzystać z uprawnień pracowniczych osoba z niepełnosprawnością powinna pracodawcy przedstawić orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność.

Osobie z niepełnosprawnością przysługuje prawo do zwolnienia od pracy (z zachowaniem prawa do wynagrodzenia) w celu:

- 1) uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym (*nie częściej niż raz w roku*) – do maksymalnie 21 dni roboczych. Przy czym maksymalny wymiar urlopu dodatkowego (*tj. 10. dniowego*) oraz na turnus rehabilitacyjny nie może przekraczać 21 dni roboczych;
- 2) wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonywane poza godzinami pracy.

IV. FORMY AKTYWNOŚCI WSPOMAGAJĄCEJ PROCES REHABILITACJI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Turnusy rehabilitacyjne odbywają się w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników o podobnych potrzebach w zakresie rehabilitacji ze względu na rodzaj niepełnosprawności. Trwają co najmniej 14 dni. Każda grupa turnusowa ma opracowany program rehabilitacji odpowiedni do schorzeń uczestników, realizowany przy udziale kadry specjalistów. Turnus może być zorganizowany w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej. Turnusy rehabilitacyjne mobilizują do kontaktów z otoczeniem i do samodzielnego funkcjonowania, pobudzają rozwój osobisty. W odróżnieniu od pobytów sanatoryjnych NFZ, które koncentrują się na rehabilitacji leczniczej osób indywidualnych, na turnusach znaczącą wagę przykłada się do aktywności społecznej i zorganizowanych działań grupowych obok poprawy stanu zdrowia w ramach rehabilitacji leczniczej. Osoba ubiegająca się o turnus rehabilitacyjny musi spełniać kryterium dochodowe tzn.: przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty: (...)

IV. FORMY AKTYWNOŚCI WSPOMAGAJĄCEJ PROCES REHABILITACJI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ CD.

(...)

- 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

W przypadku przekroczenia tych kwot, dofinansowanie pomniejsza się o kwotę, o którą dochód został przekroczony. Osobie z niepełnosprawnością w trudnej sytuacji materialnej lub losowej może zostać przyznane dofinansowanie lub dofinansowanie opiekuna bez pomniejszania dofinansowania pomimo przekroczenia powyżej wskazanych kwot dochodu. Dofinansowanie pobytu wynosi:

- 1) dla osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności: 30% przeciętnego wynagrodzenia (*z zastrzeżeniem, iż dla osoby z niepełnosprawnością zatrudnionej w zakładzie pracy chronionej wynosi 20% przeciętnego wynagrodzenia*);
- 2) dla opiekuna: 20% przeciętnego wynagrodzenia.

W przypadku szczególnie trudnej sytuacji życiowej osoby z niepełnosprawnością, dofinansowanie może zostać podwyższone do 40% przeciętnego wynagrodzenia. Jeżeli opiekun pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą z niepełnosprawnością lub osoba ta ponosi koszty uczestnictwa opiekuna na turnusie, może on również otrzymać wyższe dofinansowanie. Natomiast w przypadku ograniczonych środków finansowych w danym roku w stosunku do istniejących potrzeb, może wystąpić obniżenie wysokości dofinansowania, nie więcej jednak niż o 20% kwoty wskazanej powyżej, albo przyjęcie zasady przyznawania dofinansowania raz na dwa lata.

Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny - pomocnicze - dofinansowanie ze środków PFRON. Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ujęte są w katalogu, który jest załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 500). W rozporządzeniu określono limity finansowania każdego przedmiotu w ramach ubezpieczenia pokrywane przez NFZ oraz wysokość udziału własnego wnioskodawcy w kosztach zakupu. W przypadku potrzeby pomocy finansowej na pokrycie dopłaty do zakupu, istnieje możliwość wystąpienia do MOPR-u, który udzieli dofinansowania ze środków PFRON.

Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny - jest to sprzęt zalecony przez lekarza niezbędny do rehabilitacji w warunkach domowych, który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. Nie ma określonego katalogu sprzętów rehabilitacyjnych. MOPR może udzielić dofinansowania na sprzęt na wniosek osoby z niepełnosprawnością poparty zaleceniami lekarza prowadzącego.

V. ULGA REHABILITACYJNA

Ulga rehabilitacyjna przysługuje: osobie z niepełnosprawnością lub podatnikowi mającemu na utrzymaniu osobę z niepełnosprawnością, która poniosła wydatki na rehabilitację lub wydatki z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych na cele rehabilitacyjne oraz cele związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych. Przy czym osoba z niepełnosprawnością pozostająca na utrzymaniu podatnika – to osoba z niepełnosprawnością, której roczny dochód nie przekracza dwunastokrotności renty socjalnej w wysokości obowiązującej w grudniu roku podatkowego (**informacje m.in. o limicie dochodu oraz o składnikach, które do dochodu są wliczane można uzyskać m.in. na stronie internetowej: podatki.gov.pl**), będąca dla podatnika: współmałżonkiem, dzieckiem własnym, dzieckiem przysposobionym, dzieckiem obcym przyjętym na wychowanie, pasierbem, rodzicem, rodzicem współmałżonka, rodzeństwem, ojczymem, macochą, zięciem lub synową. Wydatki uprawniające do odliczeń dzielą się na: **1. Wydatki nielimitowane** - odliczeniu podlega cała wydatkowana kwota. Są to wydatki poniesione m.in.: na: 1) adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb, które wynikają z niepełnosprawności; 2) przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb, które wynikają z niepełnosprawności; 3) zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb, które wynikają z niepełnosprawności; 4) odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym; 5) odpłatność za pobyt w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym; 6) odpłatność za pobyt opiekuna osoby niepełnosprawnej, który przebywa z osobą niepełnosprawną na turnusie rehabilitacyjnym, w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego lub zakładzie rehabilitacji leczniczej; 7) odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne lub leczniczo-rehabilitacyjne; 8) opiekę pielęgniarską w domu nad osobą z niepełnosprawnością niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone; 9) opłacenie tłumacza języka migowego; 10) odpłatny przewóz: osoby z niepełnosprawnością - karetką transportu sanitarnego lub innymi środkami transportu niż karetka transportu sanitarnego.

2. Wydatki limitowane - kwotę przysługującego odliczenia oblicza się z uwzględnieniem „górnego” lub „dolnego” limitu kwotowego. Należą do nich wydatki poniesione na: 1) opłacenie przewodników osób niewidomych oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu – maksymalna kwota odliczenia w roku podatkowym wynosi 2280 zł; 2) utrzymanie psa asystującego, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 44 z późn. zm.) tj.: odpowiednio wyszkolonego i specjalnie oznaczonego psa, który ułatwia osobie z niepełnosprawnością aktywne uczestnictwo w życiu społecznym – maksymalna kwota odliczenia w roku podatkowym wynosi 2280 zł; 3) używanie samochodu osobowego stanowiącego własność (współwłasność) osoby z niepełnosprawnością lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę (...)

V. ULGA REHABILITACYJNA CD.

(...) z niepełnosprawnością maksymalna kwota odliczenia w roku podatkowym wynosi 2280 zł; 4) leki, jeśli specjalista stwierdzi, że osoba z niepełnosprawnością powinna stosować określone leki stale lub czasowo. W tym przypadku odliczeniu podlegają wydatki w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi w danym miesiącu a kwotą 100 zł; 5) zakup pieluchomajtek, pieluch anatomicznych, chłonnych majtek, podkładow, wkładów anatomicznych - maksymalna kwota odliczenia wynosi 2 280 zł.

Odliczeniu nie podlegają wydatki (*choćby wymienione w katalogu*), które w całości zostały sfinansowane ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, PFRON lub ze środków NFZ, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo w całości zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie.

VI. ULGOWE BILETY DO MUZEÓW NARODOWYCH

- **ulga w opłacie za wstęp do muzeum** przysługuje osobom z niepełnosprawnościami na podstawie legitymacji dokumentującej stopień niepełnosprawności.

VII. 50 % ULGA W OPŁACIE PASZPORTOWEJ

- **50% ulga w opłacie za wydanie paszportu** przysługuje osobom z niepełnosprawnościami, a także współmałżonkom tych osób, pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu.

VIII. ULGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ MIEJSKĄ (ZTM)

Do przejazdów bezpłatnych w komunikacji miejskiej ZTM uprawnione są osoby zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności - na podstawie legitymacji osoby niepełnosprawnej, a także opiekunowie tych osób w przypadku, gdy towarzyszy tej osobie w podróży – na podstawie dokumentu poświadczającego uprawnienia osoby niepełnosprawnej (*uprawnienie dot. wyłącznie jednej osoby*).

IX. ULGOWE PRZEJAZDY ŚRODKAMI PUBLICZNEGO TRANSPORTU ZBIOROWEGO

Do ulgi 95% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego oraz autobusowego, na podstawie biletów jednorazowych jest uprawniony przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności.

Do 93% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych oraz autobusowego w komunikacji zwykłej, na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych, są uprawnione osoby niewidome zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności. (*Przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego innymi niż zwykle lub osobowe [pośpieszne; przyspieszone; ekspresowe] przysługuje – 51 % zniżki*).

Do 49 % przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych oraz autobusowego w komunikacji zwykłej, na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych, są uprawnione osoby zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności. (*przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego innymi niż zwykle lub osobowe [pośpieszne; przyspieszone; ekspresowe] przysługuje – 37 % zniżki*).

X. SZCZEGÓLNE ROZWIĄZANIA WSPIERAJĄCE OSOBY O ZNA CZNYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności mają w szczególności prawo do:

- 1) korzystania poza kolejnością (*tj.: w dniu zgłoszenia lub gdy nie jest to możliwe w najbliższym terminie poza listą oczekujących [nie później niż 7 dni roboczych od zgłoszenia w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej]*) ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach w aptekach (*czyli do świadczeń w szpitalach, świadczeń ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach, świadczeń rehabilitacji leczniczej*);
- 2) uzyskania bez skierowania ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych finansowanych ze środków publicznych - w przypadku korzystania z badań diagnostycznych kosztochłonnych (*np. rezonans magnetyczny*) oraz rehabilitacji leczniczej należy pamiętać, że niezależnie od posiadanych szczególnych uprawnień wymagane jest każdorazowo skierowanie wystawione przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego;
- 3) wyrobów medycznych do wysokości limitu finansowania, według wskazań medycznych, bez uwzględnienia okresów użytkowania. O ilości miesięcznego zaopatrzenia w wyroby decyduje każdorazowo osoba uprawniona do wystawienia zlecenia.

XI. POZIOM POTRZEBY WSPARCIA / ŚWIADCZENIE WSPIERAJĄCE

Świadczenie wspierające jest instrumentem wsparcia, o które mogą ubiegać się osoby w wieku od ukończenia 18 roku życia między innymi posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (*niezależnie od stopnia*). Świadczenie wspierające przysługuje bez względu na dochody, a także niezależnie od innych form wsparcia otrzymywanych przez osoby z niepełnosprawnościami. Prawo do świadczenia wspierającego uzależnione jest od uzyskania przez osobę z niepełnosprawnością decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, na poziomie od 70 do 100 punktów. Wniosek o wydanie takiej decyzji należy złożyć do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. Wysokość świadczenia wspierającego zależy od poziomu potrzeby wsparcia, czyli liczby przyznanych punktów. Przyjmowaniem wniosków o świadczenie wspierające, ich rozpatrywaniem oraz przyznawaniem i wypłatą tego świadczenia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

WAŻNE ADRESY ORAZ TELEFONY:

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Śląskim (WZOoN)

40-024 Katowice, ul. Powstańców 41a
Telefon: (32) 207-78-15

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Zabrze (MOPR)

41-800 Zabrze, ul. 3 Maja 16
Telefon: (32) 277-78-00

Obsługa środków PFRON: (32) 277-78-20

Zabrzeńskie Centrum Świadczeń Rodzinnych

41-800 Zabrze, ul. 3 Maja 16
Telefon: (32) 370-68-00

Informacja świadczeń rodzinnych: (32) 370-68-67